

*Skiriu visoms,
kovojančioms už savu laisvę*

*Įspėjame, kad šioje knygoje yra seksualinio ir
įprasto smurto scenų, taip pat – svarstymų apie savižudybę.
Prieš skaitant prašom įvertinti
šias aplinkybes.*

Turiny

PIRMAS SKYRIUS: <i>Pabėgimas</i>	9
ANTRAS SKYRIUS: <i>Mergaitė</i>	33
TREČIAS SKYRIUS: <i>Šventieji įsakymai</i>	69
KETVIRTAS SKYRIUS: <i>Nemalonios tiesos</i>	107
PENKTAS SKYRIUS: <i>Slapti kodai</i>	149
ŠEŠTAS SKYRIUS: <i>Išsigelbėjimas</i>	195
SEPTINTAS SKYRIUS: <i>Pergalės ir jų pasekmės</i>	239
LAIŠKAS MANO SESĖMS	263
ŠALTINIAI	265
APIE AUTORES	271

PIRMAS SKYRIUS

Pabėgimas

[2018-ŲJŲ GRUODŽIO 31-ŲJŲ]

Nuo laisvės mane viso labo skyrė kelionė automobiliu. Gerus metus kantriai laukiau sprukti tinkamos akimirkos. Aštuoniolikmetė labai bijo kad skrupulingai susidėlioti planai nepakenktų man pačiai. Bet giliai širdyje buvau nusiteikusi maištauti prieš nuolatinę baimę, prieš griežtas taisykles ir beviltiškai pasenusius papročius, dusinančius ir kartais net pražudančius tokias kaip aš, Saudo Arabijoje gyvenančias merginas. Kai įsivaizduodavau gyvenimą išsivadavus iš žiaurių šios šalies gniaužtų, džiaugsmingai suspurdėdavo širdis.

Turėjau savo mobilųjį, o mano pasas buvo pas vyresnįjį brolių. Šį dokumentą reikėjo atgauti ir paslėpti, kad, atėjus laikui bėgti, jį turėčiau, – nuo to priklausė mano sumanymo sėkmė. Stengiausi likti rami, atrodyti kaip klusni, lagaminą besikraunanti ir atostogauti vykstanti duktė ir maldyti bangomis plūstantį nerimą, apimdavusį žvelgiant iš savo miegamojo ir matant, kaip kiti šeimos nariai ruošiasi kelionei, o paskui, prieš išvažiuodami į Kuveitą, renkasi pietauti.

Per savaitę turėjusias trukti šeimos atostogas ketinome aplankyti pažįstamus, gyvenančius Kuveito mieste, kurį nuo

mūsų namų Chailyje skyrė dešimties valandų kelionė automobiliu. Man tai buvo galimybė įgyvendinti savo planą. Sėdėdama ir žiūrėdama, kaip broliai neša lagaminus į automobilį, ir liūdėjau, ir jaudinausi. Širdį draskė prieštaringi jausmai: norėjau suspausti glėbyje brolius, – nors iš tiesų šis gestas draudžiamas ir laikomas seksualiniu veiksniu, – bet, kita vertus, vyliausi, jog niekas nesutrukdytų man pabėgti.

Miegamojo sienos buvo plikos, pažvelgęs į jas niekas nebūtų pagalvojęs, jog tokiaime kambaryje gyvena jauna moteris. Šioje griežtų draudimų varžomoje visuomenėje turėti ant miegamojo sienų asmeninį gyvenimą liudijančių ženklų buvo *haram* (draudžiama), o ne *halal* (leidžiama). Pamenu, kai buvau maža, iš manęs atėmė pliušinį meškiuką, kurį laikydavau ant lovos, nes ir jis buvo *haram*, – nuotraukoje įamžintą atvaizdą arba formą galėjo turėti tik Pranašas. Mano vaikiški piešiniai, vaizduojantys žmones ir žvėris, būdavo atimami, nes visų gyvų būtybių atvaizdai varžosi su Pranašo atvaizdais, todėl yra *haram*. Ant kambario grindų išmėtyti vadovėliai ir konspektų sąsiuviniai priminė man, kad pirmasis semestras Chailio universitete baigtas ir kad studijų nebėčiau. Sėdėjau ant lovos mąstydamą apie savo gyvenimą ir apie tai, jog esu Saudo Arabijoje gyvenanti mergina, mylinti savo šeimą, bet negalinti taikstytis su antimoteriška mantra, kurią ištikimai kartoja tos šeimos nariai; maištinga duktė ir sesuo, kuriai nuodinga kultūrinių prieštaravimų visuma kelia pasišlykštėjimą.

Mokykloje mane mokė, kad visas pasaulis pavydi Saudo Arabijai, – turtingiausiai, geriausiai ir daugiausia naftos resursų turinčiai šaliai, reikalaujančiai iš savo piliečių bent kartą gyvenime atlikti hadžą, kitaip sakant, ryžtis piligri-

minei kelionei į Meką ir iš naujo suvokti savo egzistencijos prasmę. Dar paauglė svarstydavau, kaip nafta, kurortai ir šventosios kelionės pėsčiomis pavertė Saudo Arabiją šalimi, kurioje visi geidžia apsigyventi. Be to, mane visada erzino mintis, kad hadžą atlikusiam žmogui atleidžiami visi gyvenime jo padaryti nusižengimai, net jei jis mušė žmoną ar vaiką nors nužudė.

Vaikystėje mane džiugino kiti Saudo Arabijos pranašumai: netoli mūsų namų dunksantys kalnai, kuriuose dažnai leisdavomės į žygius pėsčiomis ir rengdavome iškylas, žvilgsniu neaprepiamos, nuolat besikeičiančios dykumos, – niekas taip nežadino mano vaizduotės, kaip vilnijančios smėlio kopos, saulei tekant ir leidžiantis keičiančios spalvą, iš pradžių šviesiai rusvos, o vėliau virstančios ryškiai raudonomis. Vakare visa šeima išeidavome į dykumą, – įprastai vengdami dusinančio vasaros karščio, – tamsoje žaisdavome slėpynių, sunkiai žingsniuodavome per birų ir klampų smėlį, nerūpestingai vaikydavomės triušius, urvinius šokliukus (tokius dykumų graužikus) ir vienas kitą. Lenktyniaudavome ir nugalėtojas, žinoma, gaudavo prizą. Dainuodavome, deklamuodavome eilėraščius, šokdavome tradicinį šokį, vadinamą *ardab*, ir nors jis laikomas vyrišku, linksmindamasi drauge su broliais jį trypdavau ir aš. Tėvai visada pasakodavo istorijas, kurios labai skyrėsi nuo tų, kurias girdėdavome mokykloje. Vienose iš jų buvo kalbama apie Al Rašidų giminę, viešpatavusią šiame regione prieš Saudų giminei juos išžudant ir užgrobiant valdžią; kitose buvo atskleidžiama mūsų tautos istorija ir neprilygstami gebėjimai nomadų beduinų, kurie dykumoje ištvėrėdavo turėdami mažai maisto ir gyveno kukliai. Bet labiausiai mums patiko klausytis tėvų pasakojimų

apie jų jaunystę ir apie tai, kaip jie vienas kitą pamilo. Senos istorijos – kaip klėjai: jos neleidžia šeimai subyrėti. Ir mums niekada nenusibosdavo klausytis apie praeitį. Dabar suprantu, jog tuomet kaupėme itin brangius prisiminimus.

Vis dėlto dar vaikystėje supratau, kad mano tėvynėje yra daugybė prieštaravimų. Nors šalies kraštovaizdyje dominuoja rusvi ir balsvi atspalviai, pajvairinami uolų atodangų bei medžių ir salas primenančių oazių žalumos, šios šviesios pastelinės Saudo Arabijos spalvos ryškiai kontrastuoja su juodais duksliais apdarais žmonių, traukiančių vietinės reikšmės keliais. Moterys ir dvylikos metų sulaukusios mergaitės rengiasi taip, kad vyrai neįžiūrėtų jų kūno formų. Tiesą sakant, vos sulaukusi devynerių namuose privalėjau vilkėti abają – juodą, dukslų, į skraistę panašų, pečius ir visą kūną dengiantį drabužį, – o sulaukusi dvylikos – dėvėti nikabą, vientisą veido kaukę su prorėžomis akims. Dar mergaitė ėmiau svarstyti, ar tai – savotiška bausmė. Jei vyras negeba tvardytis, kodėl moteris privalo slėptis po drabužiais, lyg tai būtų jos kaltė? Ir jei moterys turi prisidengti kūną, kodėl vyrai, nemūvintys džinsų ir nedėvintys vakarietišku drabužių, vilki baltą dukslų rūbą, atspindintį deginantį karštį, o moterys – juodą apdarą, kuris jį sugeria?

Daugiau nei pusė iš 34 milijonų Saudo Arabijos gyventojų jaunesni nei dvidešimt penkerių metų, todėl nuojauta man kuždėjo, kad tai – geras, permainoms palankus ženklas. Bet nors karalystės valdovai, kurie tvirtina veikiantys Dievo vardu, paskelbė šiek tiek keičiantys griežtus islamiškus Saudo Arabijos įstatymus, pagal kuriuos gyvename, ir visus paragino būti tolerantiškais ir nuosaikiais, jie vis dar baudžia, kirsdina ir kankina visus, kurie nepitaria šalies

vyriausybei. Religinės policijos, dar vadinamos *mutaween*, pareigūnai patruliuoja gatvėse ir net universitetuose, tariamai užtikrindami, kad piliečiai „džiaugtųsi tuo, kas gera, ir išsižadėtų blogio“, o tai reiškia, kad parduotuvės kasdien penkis kartus uždaromos maldai, iš moterų griežtai reikalaujama laikytis nustatyto aprangos kodo, akylai stebima, kad vyrai ir moterys būtų atskirti ir kad nebūtų vartojamas alkoholis. Nors iš tiesų daugybė žmonių nesimeldžia, merginos slapta susitikinėja su vaikiniais, daug kas geria alkoholį ir neįkliūva. Kadangi apie 90 procentų šalies darbo jėgos yra užsieniečiai, Saudo Arabijos piliečiai vengia fizinio darbo, – jei išsmunki iš namų susitikti su draugais, kavinėje dirbant is indas arba afganas tavęs neįduos, nes jis dažnai nė nesupranta tavo kalbos. Dauguma profesinę veiklą vykdančių Saudo Arabijos piliečių dirba valstybinėse įstaigose, kuriose po pietų vyrai įprastai nusnūsta, o nuo 17 valandos pradeda neformalius susitikimus, kurie dažniausiai užsitęsia gerokai po vidurnakčio.

Mūsų šeima – musulmonai sunitai iš al-šamarių genties, valdžiusios Chailio regioną, kol jame neįsitvirtino saudai. Chailis – šalies šiaurės vakarų regiono sostinė. Ši Saudo Arabijos dalis pati konservatyviausia, o jos gyventojai garsėja dosnumu, todėl mūsų namų durys taip dažnai atviros žmonėms, užsukantiems išgerti kavos ar užkąsti. Priklausome vietiniam elitui: esame įsikūrę Saladine – turtingųjų gyvenamoje Chailio dalyje, kurioje nėra parduotuvių, tik nuosavi būstai, – didžiuliame name su devyniais miegamaisiais, dviem virtuvėmis (viena yra pirmame aukšte ir skirta virti, kita – antrame aukšte ir skirta ruošti užkandžiams), dešimčia vonios kambarių, šešiomis svetainėmis ir nedideliu sodu.

Samdome virėją, vairuotoją ir ūkvedį, be to, turime šešis šeimos automobilius, – vienas iš jų, juodas mercedesas, turėjęs nuvežti mus į Kuveitą, dabar kaip tik stovėjo kieme. Mano šeima turi daug privilegijų ir pranašumų, pavyzdžiui, galimybę vykti atostogų į kitas arabų valstybes, tokias kaip Jordanija, Kataras, Bahreinas, Jungtiniai Arabų Emyratai ir Turkija.

Bet kai galvoju apie sielos peną, mums gyvenime daug ko trūksta. Pavyzdžiui, mūsų name nėra balkonų, – padori moteris niekada nesėdės lauke, kur visi galėtų ją matyti. Mūsų langai nuolat uždaryti, kad koks nors vyras nežvilgtelėtų į vidų ir neišvystų moters. O moteriai, – tai yra vyresnei nei devynerių moteriškosios giminės atstovei, – draudžiama kelti koją iš namų ir lankyti kaimynus, eiti į turgų, net jei norėtų nusipirkti tik apatinių arba makiažo reikmenų, draudžiama eiti pasivaikščioti be sutuoktinio, brolio arba sūnaus, kuris ją stebėtų. Mums neleidžiama eiti į kiną, bet žiūrime amerikietiškus filmus savo kompiuteriuose. Atsisakyti islamo ir priimti kitą religiją – nelegalu. Ateistai ir feministės laikomi teroristais. Už homoseksualumą baudžiama mirtimi. Pusbrolio ir pusseserės santuoka šalyje įprasta. Tiesą sakant, tiek daug Saudo Arabijos vyrų yra vedę savo pusseseres, kad genetikos specialistai ragina žmones liautis taip darius, nes sparčiai daugėja žmonių, sergančių įvairiomis genetinėmis ligomis. Šioje šalyje taip pat įprasta turėti kelias žmonas, o išsiskirti vyras gali tiesiog tris kartus ištaręs: „Skiriuosi su tavimi.“ Ši procedūra vadinama *trejopu talaku*.

Visa tai yra požymiai, būdingi gentinei valstybei, kuriančiai savus įstatymus ir atsisakančiai derintis prie aplinkinio pasaulio. Tai šalis, taip persmelkta veidmainystės, kad nors religinės taisyklės galioja visose gyvenimo srityse: švietimo įs-

taigose, teismuose, valstybės institucijose, – 95 procentai istorinių Mekos pastatų, dauguma kurių iškilo prieš gerą tūkstantį metų, buvo nugriauti fanatiškai baiminantis, jog nukreips dėmesį nuo Pranašo. Net ir tiesiogiai su Mahometo šeima susiję statiniai buvo sulyginti su žeme. Ir nors dauguma moterų priverstos dėvėti juodus maišus, karališkajai šeimai priklausančio žinių televizijos kanalo studijoje dirbančios pranešėjos vilki vakarietiškus rūbus. Viskas daroma tik dėl akių. Saudo Arabijoje žaidžiamo žaidimo esmė yra dviveidystė.

Mano šalyje svarbūs tik vyrai. Jie priima sprendimus, jiems priklauso valdžia, jų rankose – visi religiniai ir kultūriniai svertai. O moterys ignoruojamos ir bauginamos, jos – tik liguistos vyrų tyrumo manijos objektai. Tai – sudėtingas ir įmantrus kortų namelis, galintis akimirksniu sugriūti, jei prabilisime ir imsime sakyti tiesą.

Mano tėvas Mohamedas Mutlakas al Kununas priklauso iškiliausiems Saudo Arabijos piliečiams, nes yra Al Sulaimi miesto, esančio už 180 kilometrų nuo Chailio, gubernatorius ir darbe tiesiogiai bendrauja su karališkąja šeima. Tėvas negyvena kartu su mumis. Kai man buvo keturiolika metų, jis vedė antrą žmoną (Saudo Arabijoje tai teisėta), o kai sulaukiau septyniolikos – dar vieną, jau trečią. Tai iš esmės pakeitė ir mano, ir mamos, ir šešių mano brolių bei seserų gyvenimą. Tėvas liovėsi važiuavęs su mumis atostogauti, o mano mama Lulu pasijuto tokia prislėgta, įžeista ir atstumta, jog pasikeitė net jos asmenybė. Mama jautė, kad mano tėvas vedė kitas dvi žmonas, nes ji ėmė senti, kad įsigeidė jaunesnių moterų. Ir ji neklydo.